

Totale uitverkoop van Groninger landschap: hoogspanningsverbinding heeft enorme impact

Nu de 380 kV-hoogspanningsverbinding van de Eemshaven naar Vierverlaten zo goed als klaar is, kunnen we de balans opmaken. De impact op het landschap, dat met diverse windmolenparken al veel te verduren kreeg, is nog ingrijpender dan verwacht. Groningen betaalt een hoge prijs voor de energietransitie.

De hoogspanningsverbinding tussen de Eemshaven en Vierverlaten, ter hoogte van Spijk. Foto: Jasper Moulijn

„Die nieuwe masten zijn een ramp voor het Groninger landschap.” Henk Helmantel uit Westeremden komt woorden tekort om zijn afschuw te uiten over de nieuwe 380 kV-hoogspanningsverbinding tussen de Eemshaven en Vierverlaten. Hij had nooit verwacht dat het zo erg zou uitpakken. „De masten zijn heel dominant aanwezig. We hebben allemaal stroom nodig, maar dit slaat alles. Ik ben er heel ongelukkig mee.”

Helmantel heeft als kunstschilder een gevoelig oog voor het landschap. Hij is verknocht aan het Hogeland met zijn liefvallige wierdendorpen en middeleeuwse kerken. Het gebied heeft door de aardbevingen een enorme knauw gekregen. De komst van de nieuwe hoogspanningsverbinding komt daarom extra hard aan.

‘De nieuwe hoogspanningsleiding scheidt het gebied in tweeën’

Over een lengte van 40 kilometer zijn 121 zogeheten windtrackmasten in de klei gepoot. Deze masten, die in de plaats komen van de klassieke ‘vakwerkmasten’, bestaan uit twee pilaarvormige palen (‘pylonen’). De meeste masten zijn 55 meter hoog en staan 350 meter uit elkaar. Op sommige plekken, bijvoorbeeld bij kruisingen met waterwegen, zijn ze nog 20 meter hoger.

Kunstschilder Henk Helmantel uit Westereinden: „De leiding scheidt het gebied in tweeën.” Foto: Corné Sparidaens

Helmantel: „Die nieuwe masten zijn niet helemaal goed van kleur. Dat valt vooral op als het volle licht ertegenaan knalt. De oude hoogspanningsleiding had nog iets transparants. Die werd nog enigszins opgenomen in het landschap, vooral op plaatsen met geboomte en bebouwing. Deze masten torenen overal bovenuit. De leiding scheidt het gebied in tweeën.”

‘Mijn nachtrust wordt door die molens verstoord’

Groningen betaalt een hoge prijs voor de – broodnodige – energietransitie. De hoogspanningsverbinding moest er komen vanwege extra windenergie die onder meer op zee wordt opgewekt. Verder zijn de grote windparken in de Monden en Oostermoer, op meerdere locaties in Delfzijl, in de Eemshaven en bij Meeden een brute ingreep in het landschap.

Nu ze er staan, is het protest ertegen allerminst verstomd. Mevrouw De Vries (62) in Meeden vertelt dat ze geen oog meer dichtdoet. Elke nacht wordt ze wakker van een laagfrequent bromgeluid. „Vaak na 3 uur. Het ligt eraan hoe de wind staat. Overdag heb ik er niet zoveel last van. Dat mijn nachtrust door die molens wordt verstoord, gaat mij echt te ver.”

‘Het is alsof ik een kermisattractie in de tuin heb staan’

De 35 windturbines in Meeden – met een tiphoogte van bijna 200 meter – zijn allemaal voorzien van rode knipperlichten in de nok. Deze zijn aangebracht om vliegtuigen te waarschuwen. De Vries: „Het is alsof ik een kermisattractie in de tuin heb staan. De lampen zetten mijn hele huis in een rode gloed.”

Ook de windmolens in Delfzijl en de Eemshaven zijn voorzien van felle lampen. Als de duisternis invalt, is de einder één lang lint van knipperlichten. Helmantel ergert zich er mateloos aan. „De waddenkust, waar we zo blij mee zijn, is vanaf de Eemshaven tot ver onder Delfzijl bezet met windturbines die ’s avonds rood oplichten. Het is een visuele beschadiging van het landschap.”

Theo Spek, hoogleraar landschapsgeschiedenis aan de Rijksuniversiteit Groningen, vergelijkt het met een disco. „Het is een aanslag op de leefomgeving.”

De masten zijn ook veel hoger dan de oude

Begin vorig jaar stemde de Tweede Kamer in met een motie die een eind moet maken aan de verlichting. Tot dusverre is er amper iets verbeterd.

Dat de windmolens zouden worden voorzien van knipperlichten, was ook bij weinigen bekend. Mensen kwamen er pas achter toen de windmolens in bedrijf werden gezet en de lampen gingen branden. Het lijkt erop dat deze informatie is achtergehouden.

Ook de communicatie over de 380 kV-hoogspanningsverbinding is niet helemaal eerlijk verlopen. Netbeheerder Tennet heeft iedereen wijs gemaakt dat de verbinding vergeleken met de huidige vakwerkmasten landschappelijk een rustiger beeld zou opleveren. Zo staat het nog steeds letterlijk omschreven op de site. In werkelijkheid tekenen ze veel scherper tegen de horizon af. De masten zijn ook veel hoger dan de oude. Visualisaties in rapporten verhullen dat.

‘Je zou verwachten dat ze al zijn begonnen met de aanleg van dit schaamgroen’

De hoogspanningsverbinding trekt een gruwelijk spoor door eeuwenoude wierdenlandschappen als het Hogeland en oude zeearmen als het Reitdiep en de Fivelboezem. Doodzonde dat de dystopische pylonen hun stempel drukken op deze gebieden, die het juist van hun uitgestrekte horizon moeten hebben. „Het is monsterlijk”, oordeelt Marco Glastra, directeur van Het Groninger Landschap.

„Het is monsterlijk”, oordeelt Marco Glastra, directeur van Het Groninger Landschap.
Foto: Archief DVHN

Als een geste naar de bevolking hebben Tennet en de provincie beloofd te komen met ‘compenserende landschapsmaatregelen’ om ‘de relatie tussen dorpen en het omliggende landschap langs de nieuwe hoogspanningslijn te verbeteren’. Ze willen onder meer nieuwe beplanting aanbrengen. Je zou verwachten dat ze met het oog op de lage groeisnelheid van bomen en struiken al lang en breed zijn begonnen met de aanleg van dit schaamgroen, maar dat is te optimistisch gedacht. Daar nemen ze tot 2028 de tijd voor.

‘Ingrepen in het landschap doen nog decennialang pijn aan de ogen’

Hoogleraar Spek noemt de hoogspanningsverbinding ‘onvermijdelijk’ gezien het belang van de energievoorziening. Windturbines ziet hij het liefst op zee. „Als ze op land moeten, wil je niet dat ze in de meest waardevolle landschappen komen te staan. Daarom hebben ze destijds gekozen voor de Veenkoloniën. Die zijn een soort afvoerputje van Nederland.”

Theo Spek, hoogleraar landschapsgeschiedenis aan de Rijksuniversiteit Groningen, vergelijkt de knipperende rode lichten op windturbines met een disco. Foto: Archief Marcel Jurian de Jong

Ondergrondse aanleg van de hoogspanningsleiding was tegen een meerprijs goed mogelijk geweest. Het gebeurt ook elders in het land, bijvoorbeeld tussen Best en Tilburg. In Groningen hadden belanghebbenden dieper in de buidel mogen tasten. Omdat de staat medeplichtig is aan de aardbevingsschade in het gebied, had ook die een bijdrage kunnen leveren. Die meerkosten zijn na uitgave snel vergeten, de ingrepen in het landschap doen nog decennialang pijn aan de ogen.

‘Westpoort bleef jarenlang ongebruikt’

„Het landschap is van niemand. Daarom is het vogelvrij”, verklaart Glastra. In het beste geval houdt de verwoesting ons een spiegel voor. Zijn voorstel: „In de planvorming moeten we de kwaliteit van het landschap vooropstellen. Nu is het landschap de uitkomst van alles, terwijl het juist het vertrekpunt moet zijn.”

Ook regionale bestuurders dragen schuld. In de jaren nul moest de gemeente Groningen zo nodig aan de westkant van de stad een nieuw industriegebied aanleggen. Simpelweg omdat de EU er subsidie voor beschikbaar had. De naam Westpoort is een megalomane verwijzing naar het gelijknamige westelijk havengebied in Amsterdam. De opgespoten vlakte bleef jarenlang ongebruikt liggen.

‘Bestuurders kunnen dit niet laten’

Met de komst van de pakjeseconomie kwam daarin verandering. Er werd een aantal reusachtige loodsen neer geplempt: van ColliCare Logistics, de Italiaanse horecagroothandel Schiava en het pas gereedgekomen distributiecentrum van Aldi. En straks komt er op een kavel van 20 hectare ook nog een ‘klein’ datacentrum van Google. Waarom Groningen, dat zichzelf voortdurend op de borst klopt als kennisstad, voor deze ruimtevreterende, laagwaardige werkgelegenheid schaarse grond vrijmaakt is een raadsel.

Het windmolenpark N33 bij Meeden. Foto: Jaspar Moulijn

„Bestuurders kunnen dit niet laten”, verklaart hoogleraar Spek. „In het Noorden zouden we het landschap moeten koesteren als unique selling point , maar bestuurders handelen daar niet naar. Altijd zijn ze bang dat de economie en de werkgelegenheid naar de knoppen gaan. Landschappen worden daarvoor geofferd.”

‘Datacentra, die bijna nergens meer welkom zijn, vreten energie’

Volgens onderzoeker Merten Nefs aan de TU Delft leveren distributiecentra vanwege automatisering steeds minder banen op. De weinige arbeidsplaatsen worden vaak ingevuld met arbeidsmigranten. De gehoopte magneetwerking van logistiek op makers en toeleveranciers blijft vaak achter. Wel leiden ze tot meer vervoersbewegingen en emissie van uitlaatgassen. En datacentra, die bijna nergens meer welkom zijn, vreten energie.

Het landschap in Groningen is in een paar jaar tijd ingrijpend veranderd. Het is volgeplempt met windmolens, hoogspanningsmasten en distributiedozen. Wie ’s avonds de provincie doorkruist waant zich met al die rode flikkerlichten aan de horizon in het voorportaal van de hel.

‘Het is afschuwelijk wat hier gebeurt’

Meedenaar De Vries had nooit verwacht dat de windmolens er daadwerkelijk zouden komen. „Het is ongelofelijk dat de gemeente en de provincie ons leefklimaat totaal hebben verwoest. Het is afschuwelijk wat hier gebeurt.”

Ze bewoont een duurzaam huis en wilde graag in Meeden oud worden. „Ik woon al 35 jaar in deze woning. Nu denk ik eraan om te verhuizen. Het is hier niet langer leefbaar.”

Artikel: Mannus van der Laan, Dagblad van het Noorden 29 november 2022

<https://dvhn.nl/groningen/Totale-uitverkoop-van-Groninger-landschap-opinie-28055390.html>